

Pohjanmaan hyvinvointialueen aluehallitus ja aluevaltuusto

Vaasan kaupungin hallitus

Lausuntonamme Pohjanmaan hyvinvointialueen suunnittelemista palvelurakennemuutoksista osana vuoden 2025 talousarvion laadintaa esitämme seuraavaa.

Ilkka-Pohjalainen uutisoi 18.10.2024 lehdessä Pohjanmaan Hyvinvointialueen palveluverkkoon kaavailluista muutoksista osana vuoden 2025 talousarvion valmistelua. Uutisessa esitettiin merkittäviä heikennysehdotuksia Vähänkyrön terveyspalveluihin Hyvinvointialueen kustannusten madaltamiseksi ja säästöjen aikaansaamiseksi vuoden 2025 osalta.

Olette suunnittelemassa Vähänkyrön osalta mm. seuraavia palveluverkkoon kohdistuvia muutoksia vuodelle 2025.

- Vähänkyrön hyvinvointiasemalla (terveyskeskus) lääkärin sairaanhoidon vastaanotto keskitetään Laihialle tai Vaasaan.
- Vähässäkyrössä jatkuvat lastenneuvola, suun terveydenhoito, seniorivastaanotto ja kotihoito, mutta hyvinvointiaseman tiloja vuokrataan nykyistä vähemmän.

Yhtiömme on huolissan vuoden 2025 talousarvion laadinnan yhteydessä suunnitteleminen muutosten vaikutuksista Vähänkyrön alueen veto- ja pitovoimaan, yrityksemme liiketoimintaan, terveyspalvelujen saavutettavuuteen ja asukasviihtyvyyteen alueellamme, sekä alueen asukkaiden onnellisuuteen.

Vähänkyrön alue veto- ja pitovoima

Vähänkyrön alueen kuntamarkkinoinnin kohteena on jo useamman vuoden ajan ollut lapsiperheet ja alueelle on pyritty houkuttelemaan lapsiperheitä. Vähänkyrön vahvuutena ja houkuttelevuustekijänä on hyvät kaupalliset-, koulutus-, ulkoilu-, harrastuspalvelut sekä lähiterveyspalvelut kirkonkylän taajamassa. Alueen asukkaat ja alueelle hakeutuvat arvostavat näitä palveluja ja ovat antaneet niistä positiivista palautetta. Nyt suunniteltu lääkäripalvelujen lakkauttaminen iskee alueen keskeiseen veto- ja pitovoimatekijään, kun yksi erityisesti lapsiperheille ja ikäihmisille keskeinen ja tärkeä peruspalvelu on esitetty poistettavaksi Vähästäkyröstä. Tämä voi vähentää alueen houkuttelevuutta, lisästä alueelta pois muuttoa sekä vähentää Vähänkyröön hakeutuvien kiinnostusta alueesta. Tämä kehitys

saattaa alueen hiljaisen kuihtumisen tilaan, jossa alueelle vuosien saatossa tehdyt kehittämistoimet menevät hukkaan, palvelut katoavat yksi kerrallaan pikkuhiljaa. Tällöin alueelle ei hakeudu nuoria perheitä ja muut ikäryhmät suuntavat asumisensa parempien palvelujen äärelle, kun elämisen perustarpeiden hankkiminen tulee hankalammaksi.

Käsittääksemme lääkäripalvelujen lakkauttamispäätös on tehty yhden toimijan osa-optimoinnin pohjalta hätiköiden ja tullut alueen toimijoille yllätyksenä. Päätöksenteko on tehty myös ilman, että asiasta olisi tehty laajempaa selvitystä aluetaloudellisista vaikutuksista, jossa olisi katsottu Vähänkyrön pito- ja vetovoitekijöitä, niiden riippuvuussuhteita ja tehdyn päätöksen vaikutusta pidemmän aikavälin kehitykseen Vähänkyrön aluetalouden osalta.

Yritysten liiketoiminta

Yritysemme vuokra-asunnot on rakennettu pääosin 1980- ja 1990-luvulla ja meillä on asukkaina lapsiperheitä, yksinasuvia, keski-ikäisiä ja ikäihmisiä. Vähänkyrön alueen väestöennusteet näyttävät, että alueen väestö ikääntyy ja ikäihmisten määrä lisääntyy ja alueen elinvoiman kannalta tarvitaan nuoria- ja lapsiperheitä. Yhtiömme asunnot ovat pääasiassa 2h+k tai sitä suurempia asuntoja eli ne ovat nimenomaan ns. perheasuntoja. Yhtiömme liiketoiminnan kannalta on keskeistä, että Vähässäkyrössä perheiden määrä lisääntyy ja että alueella on kysyntää perheasunnoille.

Lapsiperheiden arjen sujuvuuden kannalta on tärkeää, että alueella on saatavana lääkäripalvelut lähipalveluna, mikä tukee lapsiperheiden arjen sujumista kaiken kokoisten ja varallisuustasultaan erilaisten perheiden osalta. Varsinkin monilapsisessa perheessä, jossa on käytössä vain yksi auto ja toinen vanhempi käy työssä Vähänkyrön ulkopuolella, on arjen sujumisen kannalta mahdotonta lähteä lääkäripalvelujen piiriin esim. Laihialle tai Vaasaan, koska, alueella ei ole toimivaa joukkoliikennettä ko. suuntiin. Lisäksi Kelataksin kuljetuksista omavastuosuus lääkärikäynnistä on niin suuri, että perheillä ei välttämättä ole ko. kuljetuksen käyttöön mahdollisuuksia varsinkin useampi lapsisissa perheissä.

Asukkainamme olevat ikäihmiset ovat enenevässä määrin yksin asuvia ja valtaosalla ei ole käytettävissä omaa autoa. Heidän eläkkeensä ovat monesti myös keskitason alapuolella. Lääkärikäyntien matkakustannukset voivat muodostua heille niin merkittäviksi myös Kelan omavastuukyydeillä, että heidän toimeentulonsa eläkkeellä tulee entistä haastavammaksi. Tämä voi monessa tapauksessa johtaa siihen, että lääkäriin ei hakeuduta, jolloin ikäihmiset sinnittelevät kotona niin pitkään kuin voivat. Kun he vihdoin päätyvät hyvinvointialueen asiakkaiksi esim. ambulanssikyydillä. Tällöin he ovat monessa tapauksessa menneet niin huonoon kuntoon, että tarvitsevat raskaampia hoitomuotoja ja hoitopäiviä vuodeosastoilla. Tämä voi johtaa siihen, että ikäihmisten hoitoketjun osalta lähipalveluna tarjottavien lääkäripalvelujen lopettaminen Vähässäkyrössä kuormittaa jatkossa hyvinvointialuetta enemmän kuin, mitä lääkäripalvelujen lopettamisesta saadut mahdolliset säästöt ovat olleet.

Hyvinvointialueen hallituksen päätöksestä Vähänkyrön lääkäripalvelujen lakkauttamisen osalta ei ole tutkittu yritysvaikutuksia alueella toimivien yritysten ja Vaasan kaupungin konserniyhtiöiden osalta. Vain yritysvaikutusten selvittäminen lääkäripalvelujen lakkauttamisen vaikutuksesta alueen talouteen, yritys-elämään ja ihmisten arkeen antaa paremman kuvan päätöksen kaikista rinnakkais- ja kokonaisvaikutuksista.

Pyydämme, että lääkäripalvelujen lakkauttamispäätöstä siirretään siihen asti, kunnes päätöksen yritys-, rinnakkais- ja kokonaisvaikutukset on selvitetty.

Terveyspalvelujen saatavuus alueella tutkimuksen ja kokemusten näkökulmasta

Lääkäripalvelujen lakkauttamisesitys Vähässäkyrössä on toteutuessaan hyvinvointialueen näkökulmasta osaoptimointia. Mikäli päätös tulee lopullisesti hyväksytyksi aluevaltuustossa vähentää se hyvinvointialueen maksamia vuokria, mutta tuo lisäkustannuksia asiakkaille terveyspalveluihin hakeutumisessa. Tämä hidastaa hoitoon hakeutumista ja pahentaa asiakkaiden terveydentilaa. Tämä kehitys on kokonaisuudessaan asiakkaiden ja yhteiskunnan näkökulmasta kustannustehottomampi kuin ratkaisu, jossa terveyspalvelut tuotetaan riittävän väestöpohjan omaavalla alueella lähipalveluna. Vähänkyrön alueen väestöpohja on käsittääkseni riittävä lääkäripalvelujen säilyttämisen näkökulmasta esimerkiksi omalääkärimallia hyödyntäen.

Oulun yliopiston professori Juha Auvinen on johtanut työryhmää sosiaali- ja terveysministeriössä vuonna 2022, jonka tehtävänantona oli tehdä selvitys omalääkärimallista otsikolla ”Omalääkäri 2.0”. Helsingin sanomat on julkaissut asiasta artikkelin 27.10.2024. Auvisen mukaan terveydenhuollon kustannuksia voitaisiin alentaa parhaiten siten, että lääkäreitä hankitaan perusterveydenhuoltoon lisää, jonka seurauksena päivystyskäynnit ja lähetteet erikoissairaanhoidon palveluille vähenevät, kun asiakkailta on riittävän tasoiset lääkäripalvelut lähipalveluna. Kun väestö saa hyvää hoitoa perusterveyden huollon kautta, he tervehtyvät ja tarve kalliille erikoissairaanhoidon palveluille ja osastovuorokausille vähenee. Tämä kehitys toisi hyvinvointialueelle kustannussäästöjä pitkällä aikavälillä enemmän kuin nyt esityksenä oleva lääkäripalvelujen lopettaminen Vähässäkyrössä.

Nyt tehdyllä lääkäripalvelujen lähipalvelun lopettamisessa Vähänkyrön osalta viedään kehitystä asiantuntijoiden näkemysten ja toisilla hyvinvointialueilla vuodesta 2022 alkaen saatuihin hyviin kokemuksiin nähden vastakkaiseen suuntaan eli yhteiskunnan ja asiakkaiden kustannuksia lisäävään suuntaan. Tämä ei ole pääosin verovaroin rahoitetun terveydenhuollon näkökulmasta myöskään tehokasta resurssien käyttöä.

Ehdotan, että hyvinvointialueella Vähänkyrön lääkäripalvelujen lakkauttamispäätöksen sijaan selvitetään, voisiko esimerkiksi Vähänkyrön alue olla pohjanmaan hyvinvointialueella pilottialue, jossa kokeiltaisiinkin lääkäripalvelujen lakkauttamisen sijaan lääkäripalvelujen lisäämistä.

Lääkäripalvelujen lakkauttamisesta liittyvistä uutisista ja muista lähteistä saatujen tietojen mukaan ei ole myöskään ollut mitään selvitystä tai mainintaa onko asiaan haettu muita vaihtoehtoja. Voidaanko lääkäripalvelut esimerkiksi tarjota Vähässäkyrössä kokopäiväisesti alueella olevan kysynnän mukaan tai vaihtoehtoisesti tiettyinä viikonpäivinä viikko ja kuukausitasolla. Selvittämättä on myös, voidaanko lääkäripalvelut tuottaa Pohjanmaan hyvinvointialueella alueilla, joista lääkäripalvelut on suunniteltu lakkautettavaksi esimerkiksi liikkuviana lääkäripalveluina, jolloin liikkuva lääkäriyksikkö tuottaisi palvelut lähelle potilaita tarpeen mukaisesti.

Pyydämme tutkimaan myös näitä edellä mainittuja vaihtoehtoja ja laskemaan niiden säästöpotentiaalin, jotta voidaan tarkastella saavutettavia säästöjä myös muiden vaihtoehtojen kuin vain palvelujen lakkauttamisen osalta. Tavoitteena tulisi olla tilanne, jossa alueella on tarjolla asiakaslähtöisiä lähipalveluja tarpeen mukaan.

Asukasviihtyvyys Vähänkyrön alueella

Saamemme asiakaspalauteiden mukaan asumisviihtyvyys Vähässäkyrössä on korkealla tasolla. Viihtyvyyden kokemukseen vaikuttaa mm. seuraavat seikat; alueen palvelurakenne ja saatavilla olevat palvelut, ympäristökijät, rakennettu infra, luonto, harrastusmahdollisuudet ja yleinen turvallisuuden tunne.

Lääkäripalvelut ovat palvelu, joka omalta osaltaan luo meille kaikille turvallisuuden tunnetta siitä, että apu on lähellä saattavilla, kun sitä terveytemme ylläpitämiseksi tarvitaan. Erityisesti tämä korostuu lapsiperheiden ja ikäihmisten arjen asioissa. Lääkäripalvelujen lakkauttaminen Vähässäkyrössä vähentää erityisesti tätä turvallisuuden kokemusta. Turvallisuudentunteen järkkäminen saa ihmisen toimimaan ja hakeutumaan turvalliseksi kokemaansa ympäristöön. Lääkäripalvelujen lakkauttaminen Vähässäkyrössä vaikuttaa vähentävästi alueella koettuun viihtyvyyteen ja madaltaa kynnystä alueelta pois muuttamiseen. Tällä voi jatkossa olla ennakoimattomia vaikutuksia alueen väestörakenteen muutokseen sekä Vähänkyrön väkilukuun kokonaisuudessaan. Tällä hetkellä esim. naapurikunnassa Isossakyrössä lääkäripalvelut säilyvät toistaiseksi, mikä voi lisätä muuttoa parempien palvelujen piiriin Pohjanmaan alueelta Etelä-Pohjanmaan suuntaan.

Vaasa on asettanut tavoitteekseen olla maailman onnellisimman maan onnellisin kaupunki

Vaasan kaupungilla on kunniahimoinen tavoite olla maailman onnellisimman maan onnellisin kaupunki. Vaasan kaupungin tavoitteen tulee kuitenkin olla kaikkien kuntalaisten saavutettavissa. Vaasa on myös Pohjanmaan hyvinvointialueen suurin osakaskunta. Kaupungin ja kaupunkikonsernin yritysten ja eri palvelutuottajien tulisi kaikessa toiminnassaan

ottaa huomioon myös em. tavoite ja luoda kaikille kuntalaisille ja hyvinvointialueen asukkailla yhdenvertaiset edellytykset saavuttaa ko. tavoite. Nyt tehtyjen lääkäripalvelujen lopettamispäätösesityksen osalta voidaan kysyä, onko tämä päätös osaltaan myös Vaasan kaupungin asettaman tavoitteen mukainen?

Mielestämme tehty päätösesitys luo eriarvoisuutta kuntalaisten välillä riippuen siitä, missä osassa kaupunkia tai hyvinvointialuetta kukin asukas asuu ja elää. Onko lääkäripalvelujen lopettamisesityksen osalta laadittu niiden saavutettavuuden kriteerit ja onko päätöksen osalta selvitetty, että Pohjanmaan hyvinvointialueen kaikissa osissa lääkäripalvelujen saavutettavuus on yhtäläinen kaikkien kuntalaisten osalta. Tätä asiaa tuskin on mietitty syvällisesti saavutettavuuden näkökulmasta. Miten Vähänkyröläisten lääkäripalvelujen saavutettavuus voi olla sama kuin esim. Vaasan kaupungin ydinalueella tai niillä alueilla, joissa on toimiva terveysasema. Näissä on lyhyet matkat kantasairaalaan ja muihin lääkäripalveluja tarjoaviin yksikköihin, julkinen liikenne, taksipalveluja runsaasti. Vastavasti Vähänkyrön osalta, mikäli päätös toteutuu lääkäripalvelut ovat Laihialla noin 17 km päässä tai Vaasassa yli 30 kilometrin päässä. Laihialle ei ole julkista liikennettä, Vaasaan pääsee linjalla nro 30, joskin matka kestää noin 40 minuutti. Taksikyötiä joutuu ensin odotamaan ja sen jälkeen matka-aika päälle Vaasaan 28 minuuttia ja Laihialle 14 min.

Pyydämme hyvinvointialuetta esittämään lääkäripalvelujen lopettamispäätöksen yhteydessä mitkä ovat olleet hyvinvointialueen lääkäripalvelujen saavutettavuuskriteerit ja miten ne toteutuvat Vaasan kaupungin ja hyvinvointialueen eri alueiden osalta ennen kuin lopullista päätöstä Vähänkyrön lääkäripalvelujen lakkauttamisen osalta tehdään.

Lisäksi pyydämme päätöksen teon osalta selvittämään ja esittämään miten Vähänkyrön lääkäripalvelujen lopettamisesityksen osalta toteutuu kuntalaisten tasa-arvoinen kohtelu ja yhdenvertaisuus.

Tehdään yhdessä Pohjanmaan hyvinvointialueesta maailman onnellisimman maan onnellisin alue kaikille kuntalaisille asuinpaikasta riippumatta.

Vähässäkyrössä 28.10.2024

Vähänkyrön Vuokratalot Ki Oy

Markku Salonen
Toimitusjohtaja
puh. 050 586 994
markku.salonen@vaasa.fi